IMMANUELE LABORES FORTUNATE! 301.

EXERCITATIO (IX.) (7

PHILOLOGICO-THEOLOGICA

DE

STATUA SALARIA,

EX GENES. XIX.

QUAM

SUB PRÆSIDIO

VIRI

AMPLISS. CLARISSIMI EXCELLENTISSIMI

DOMINI

M. SAMUEL. SCHELGUIGII,

Philoſophiæ Primæ & Practicæ P. P. Ordinarii, S. S. Theologiæ Extraordinarii, necnon Bibliothecarii digniſſimi,

DN. PRÆCEPTORIS SUI AC PATRONI, EA,

qua par eſt animi obſervantia æternum devenerandi,

IN

GYMNASII GEDANENSIS AUDITORIO MAXIMO,

A. C. cIↄ LXXX. D. X. OCTOB. HORIS MATUT.

Publico Eruditorum Examini

ſubmittit.

JOHANN. LAURENTIUS Fiſcher/

Neuteuchio-Pruſſus.

Imprimebat DAVID FRIDERICUS RHETIUS. Anno 1709.

302.

58700 (7)

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

§. I.

ORdinem in Themate noſtro ſervaturi, ita in Tractatione ejusdem verſabimur, ut modum *Theorematico-Problematicum* ſequentes, Explicationem Hiſtoriæ hujus ſacræ *Aphoriſmis* incluſam, Diſcuſſionemque ejusdem, per *Quæſtiones* annexam, proponamus. Expendenda igitur initio erit ὀνοματολογία, quæ duo hæc vocabula נְצִיב & מֶלַח, prouti in Hebræo fonte, Gen. 19, 26. conjunguntur, nobis ſiſtit. Deſcendit autem נְצִיב i. e. *Statua* ab inuſitato נצב. Huic affine eſt Verbum, item in *Kal* inuſitatum יצב, quod in *Hiphil* habet הִצִּיב, *Statuit*. Ipſa tamen Radix נצב ab Arabibus & Samaritanis, teſte D. Aug. Pfeiffero *in Dub. Vexat. Cent. 1. Loco 48.* adhuc uſurpatur, atque illis *Fixit*; his autem *Sedit* ſignificat. Nomen vero נְצִיב etiam *Stationem militarem*, 1. Sam. 13. 3. & 1. Par. 11. (ſeu, ut alii numerant, 12.) 16. itemque *Præfectum Annonæ Regiæ*, 1. Reg. 4, 19. qui à Jonathane איסטרטיגא, & a LXX. vocem Hebræam in verſione ſua Græca retinentibus, νασὶβ dicitur, notat. Vocabulum איסטרטיגא *Buxt. in Lex. Chald. Talm. & Rabb. p. 163.* à Græcorum στρατηγῶ deducit; Græcis autem *Præfectus talis proprie* σιτάρχος ſeu σιτάρχης vocatur. In Plurali נְצִיבִים ſunt *Milites Stationarii*, 2. Sam. 8, 6. quam vocem LXX. per φρουρὰν ſeu *cuſtodiam* verterunt. Nobis, ut dictum eſt, נְצִיב *Statuam* notat: pro qua Interpretes Origenis eſt *Hom. 5, in Gen. Staticulum* poſuerunt, quaſi *Diminutivum* à Statua. At in hoc ſenſu vocabulum illud, apud terſos Latinitatis Auctores, non reperitur. Occurrit quidem in Plinio *Hiſt. Nat. 34, 17. & 37, 10.* ſed alia in ſignificatione. Nam, ut docet Jacobus Dalechampius, Staticulum *currus ſeu vehiculi genus*, ſive, quod alii volunt, *eſſedi anterior pars* fuit, in qua *firmus & ſtatus* manebat

auri-

auriga: Unde etiam MS. quoddam *Vehicula* pro *Staticulis* exhibet. Altera vox eſt מֶלַח i. e. Sal, quæ cum voce נְצִיב conjuncta, à Franciſco Vatablo redditur *Statua perpetua*. Melior vero illorum Verſio videtur, qui per *Statuam Salis*, ſeu ut *B. Luth. Germ.* vertit, eine Saltz-Seule interpretantur; de quo infra fuſius. Illud quoque notandum, Joſephum *Antiquitat. Jud.* 1, 12. voces has נְצִיב מלח non, uti LXX. per στήλην ἁλὸς, ſed ἁλῶν, per *Enallagen Numeri Pluralis pro Singulari*, expreſſiſſe.

§. 2. Sequitur πραγματολογία, *Exiſtentiam & Eſſentiam* exhibens. Ab *Exiſtentia* incipimus: ubi quidam reperti ſunt, qui eandem negare non dubitarunt, imo impoſſibilem judicarunt; de quibus Andreas Rivetus *Exercit.* 99. *in Gen.* recte ſcribit: *De rei poſſibilitate, ubi agitur de potentiæ divinæ effectu, nemo, niſi impius litem movere poteſt.* Tales autem ſunt, qui hanc Metamorphoſin cum Fabulis Ovidii componunt, nec ſacro Auctori tribuunt magis, quam Ethnico nugatori. Certe profana Antiquitas duabus Fabulis Hiſtoriam hanc ſacram involvit, *ut* (quæ verba iterum *Riveti* ſunt) *fides veris derogaretur.* Una eſt de Niobe, Tantali filia, quam ex nimio liberorum amiſſorum dolore, in ſaxum obrigeſcentem Ovidius *Metam.* 6, 4. 302. *ſeq.* graphice, ſequentem in modum, depingit.

— — Orba reſedit
Exanimes inter natos, natasque, Virumque,
Diriguitque malis: nullos movet aura capillos:
In vultu color eſt ſine ſanguine: Lumina mœſtis
Stant immota genis: nihil eſt in imagine vivum.
Ipſa quoque interius cum duro Lingua palato
Congelat, & venæ deſiſtunt poſſe moveri.
Nec flecti cervix, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt: Intra quoque viſcera ſaxum eſt.

De eadem Niobe Pauſanias quoque in *Atticis* c, 19. ſcribit:

Ταύ-

ταύτην τὴν Νιόβην καὶ αὐτὸς εἶδον ἀνελθὼν εἰς τὸν Σίπιλον τὸ ὄρος. ἡ δὲ πλησίον μὲν πέτρα καὶ κρημνός ἐστιν, οὐδὲν παρόντι σχῆμα παρεχόμενος γυναικὸς, οὔτε ἄλλως, οὔτε πενθούσης. εἰ δέ γε πορρωτέρω γένοιο, δεδακρυμένην δόξεις ὁρᾶν καὶ κατηφῆ γυναῖκα. h. e. vertente Romulo Amaſæo: *Niobem ut viderem, in Sipylum montem,* à clariſſima urbe ejusdem nominis, quæ, referente Plinio 5, 29. ante Tantalis, à Niobes Patre dicebatur, caputque Mœoniæ erat; ubi nunc eſt Stagnum Sale (ut Th. Farnabius ad Ovid. Met. 6. 4, 313. addit) abundans; cum nempe ipſa ſe condens terra hæc loca devoraverit, teſtante eodem Plinio 22, 91. ſic dictum; *aſcendi: Silex & præruptæ crepido imminet, quæ prope aſſiſtenti neque mulieris, neque lugentis formam oſtentat: qui vero procul aſpexerit, mulierem lacrymantem & mœrentem videre ſibi videatur.* Epitaphium etiam plane ænigmaticum apud Agathiam, Scholaſticum Smyrnæum, in Nioben verſiculis Jambicis Senariis conceptum hunc in modum habetur.

Ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρόν.
Ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον.
Ἀλλ' αὐτὸς αὐτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.

quod *Cornel. à Lapide* in Gen. d. l. ad Uxorem Loti applicans, hac ratione expreſſit:

Cadaver, nec habet ſuum ſepulchrum:
Sepulcrum, nec habet ſuum cadaver:
Sepulchrum tamen & cadaver intus.

Fabulam alteram de Orpheo, qui cum Euridicem Uxorem ex inferis eo pacto revocaſſet, ut, ejus conſpiciendæ gratia, non prius reſpectaret, quam domum perveniſſet, minimeque fidens, voluiſſet oculos in eam obvertere, quam obtinuerat, amiſit, accuratius deſcriptam v. apud Ovidium *Met. 10, 1.* In horum quoque cenſum, qui *Exiſtentiam* Statuæ Salariæ, in quam Uxor Loti verſa eſt, negare ſolent, veniunt, teſte Petro Martyre in Gen. d. l. *quidam Hebræorum*, qui rem ita interpretantur, quaſi Statua Salis

vel cumulus, non de Uxore Loti dicatur; ſed de *Terra, quam vidit poſt ſe, cum reſpectaret. Vidit*, inquiunt, *Terram, & fuit inſtar cumuli, propter illa incendia.* Et hinc fortaſſis eſt, quod quidam, ut refert Gerhardus in Gen. d. l. non reddiderint: *Facta eſt Statua Salis*; ſed, *Statua Confuſionis, Demolitionis, Contritionis.*

§. 3. Melior his Philo Judæus, qui in *Libro de Profugis* recte cenſet; *Moſen non fabulam fingere, ſed rei proprietatem indicare.* Huic adſtipulantur, qui ipſum uxoris Loti *nomen* exprimere audent: Eam quippe Beroſus, teſte Gerhardo d. l. vocat *Titcam*, alii vero *Aretiam* ab אֶרֶץ, *Terra.* Quicquid horum fuerit, nos contra illos, qui veritatem rei geſtæ inficiantur, notamus (1.) quod tota Moſis recenſio nullam implicet contradictionem. Qui enim hominem è nihilo creavit, & eum, ſi vellet, in nihilum redigere poſſet, ille utique etiam corpus fœminæ immorigeræ in ſalem, imo quamcunque materiam aliam, convertere novit: ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα, Luc. I, 37. (2.) Si Verba, prouti Adverſarii volunt, *improprie* accipienda eſſent, filii Loti non tentaſſent ex Patre ſemen excitare, v. 31. & 32. h. e. cum matrem adhuc ſuperſtitem habuiſſent. (3.) Ipſe Servator noſter infortunium tale attribuit uxori Loti Luc. 17, 32. Nam, ad Moſis Hiſtoriam reſpiciens, nobis minitans acclamat: μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. (4.) Joſephus, teſtis oculatus l. d. ſcribit: ἱστόρηκα δὲ αὐτὴν ἔτι γὰρ καὶ νῦν διαμένει, i. e. *Vidi eam*, nempe Statuam Salis, de qua antea egerat, (pro quo Sigismundus Celenius male ponit: *Dictum eſt mihi jam & de illa:*) *nam extat hodie quoque.* Chriſtianus etiam Adrichomius in *Theatro Terræ Sanctæ*, cum Tribum Judæ deſcriberet, *num.* 230. inter mare mortuum, quod Gen. 14, 3. ים המלח i. e. mare ſalſum, itemque Solitudinis & lacus Aſphaltites dicitur, ac montes Engeddi Statuam Salis adhuc poſitam reperiri, ex illis, qui Loca hæc inſpe-

inſpexerunt, auctoribus, probat. Brocardus Monachus, *in Locorum Terræ Sanctæ Deſcriptione* hæc refert: *Pro Statua Salis videnda, multum ſubii laboris; ſed incaſſum. Nam averterunt me Saraceni, dicentes, locum non carere periculo, propter ſerpentes, vermes & feroces beſtias, ibi habitantes; ſed poſtea comperi, rem non ita ſe habere.* Ex quibus patet, Brocardi ætate, incolas Palæſtinæ ſciviſſe & agnoviſſe, rem ita ſe habere; quamvis ad eam videndam peregrinos admittere noluerint. Hieronymus Scheidt in Deſcriptione Itineris, Erphordia Hieroſolymam, An. 1614, & 1615. ſuſcepti, quæ Helmſtadii An. 1679. in 4to edita eſt, p. 62. hæc habet: Es ward uns neben der Seiten des Sees in dem Waſſer ein Ort gezeuget/da Lots Hauß-Frau ſolte zur Saltz-Seulen worden ſeyn; Kunten aber dazumahl nichts davon ſehen. Denn das Waſſer um die Zeit des Jahrs weit über ſie gehet/ von wegen des Schnees/ſo auf dem hohen Gebirge zergehet. Die Münche und andere berichteten uns/ ſo iemand im Soñer/ als in dem Auguſto oder in dem Sept. dahin reiſete/könte man ſie gar biß unter die Bruſt ſehen. Teſtimonia plura vide infra in Quæſt. 2. (5.) Si Adverſariis loco cederemus, periculum imminebit, ne etiam Hiſtoria de everſione Sodomæ ac vicinarum Urbium in dubium vocetur, quam Moſes in commatibus immediate præcedentibus, 24. & 25. proponit. Quod ſi autem hæc proprie intelliguntur, quæ non minus miraculoſa ſunt; cur in v. 26. Hiſtoricum improprie locutum eſſe, fingeremus? (6.) Si Moſes ex mente adverſariorum intelligi voluiſſet, procul dubio non uſus fuiſſet tam dura Ellipſi, qualem Patroni adverſæ ſententiæ fingunt. Quid enim: *Et reſpexit uxor ejus, & facta eſt* (ſcilicet Terra illa) *Statua Salis?* cum Moſes ambiguitatis evitandæ gratia verba, quæ creduntur omiſſa, adjicere potuiſſet. (7.) Ad demonſtrandam Poſſibilitatem, hoc etiam facit, quod Arbores, Plantasque, imo & interdum Homines lapideſcere, Joh. Henric.

ric.

ric. Urſinus *Analect. Sacr. Vol. 1. L. 3. Phyſico c. 4.* ex celeberrimis Medicorum filiis, erudite oſtendit. Sic An. 1348. in Bavaria Ruſticos cum vaccis, terræ motu, auraque peſtilenti correptos, in ſtatuas ſalarias diriguiſſe, pro ſe, probatur ex Aventino. In Burgundia fœminam, obſepto utero, prægnationis ſarcinam totis 28. annis geſtaſſe, mortuæque & reſectæ infantem lapideum, duriſſimo quaſi è marmore, exemptum eſſe, conſtat ex Cordæo in Hippocrat. de Mulier. & Scriptore Gallico Theſauri Supernat. ac Mirab. Hiſtor. Didacum Almagrum, Hiſpanum, per montes in America Meridionali è Peruvia in Chilam penetrantem, magnam copiarum ſuarum partem, immanitate frigoris, peſtiferaque auræ tempeſtate enectam, ibidem amiſiſſe, eandemque quinto poſt menſe, ſaxi inſtar obrigefactam, inconſumptamque inveniſſe, adducitur ex Biſſelli Argonaut. Americ. 14, 2. Hæc apud Urſinum. Adjiciemus & memorabile exemplum ex *Itinerario Anglici cujusdam mercatoris*, qui An. 1648. interiora *Mauritaniæ* perreptavit, & res, à ſe viſas, primum vernacula lingua deſcripſit; quas deinde Germanus quidam in ſuum idioma tranſtulit, & una cum aliis ſcriptis vulgavit in libro, cujus Titulus eſt: Aſiatiſche und Africaniſche Denckwürdigkeiten dieſer Zeit. Ubi p. 402. ſeq. in Prato quodam Tezrimenſi, Viri cum aſino coëuntis formam lapideam, in qua artus, nervos, oculos & cætera membra accuratiſſime obſervare licuit, ſe vidiſſe, manifeſtumque illud divinæ iræ documentum Æthiopibus ſeu Arabibus, in tam horrenda facinora pronis, ob oculos poſitum eſſe, Auctor refert. Idem ex aliorum, cum quibus ipſe locutus fuerat, relatione narrat, quinto itineris ab urbe Tripoli die, urbem in montibus Gubel reperiri, in qua Domus, Homines, Animalia, Arbores, Muri & Conclavia, Infantes in cunis jacentes, Vir Uxorem plagis excipiens, & innumera alia duriſſimum

mum in lapidem commutata conſpiciantur, Athenis quoque viros duos, Sodomiam exercentes, & in ſaxum verſos, conſpici, ibidem legitur. (S.) Contra Hebræos potiſſimum urgemus *Thargum Hieroſolymitanum*, quod hunc in locum ita habet: על דהות אתתיה דלוט מן בני בניהון עמא דסדום אסתכלת מן בתרא למיחמי מה הוי בסוף בייתיה דאבוי והיא היא קיימא עמוד דמלח עד זמן דתיתי תחייה דייחון מיתייא: i. e. *Eo quod uxor Loti fuit de filiis filiorum populi Sodomæ, reſpexit poſt ſe, ut videret, quidnam futurum eſſet cum domo Patris ſui: atque ita factum eſt, ut facta ſit columna Salis, duraturasque ad tempus, quo erit Reſurrectio, qua mortui reviviſcent.*

§. 4. *Exiſtentiam* ſequitur *Eſſentia*, ſecundum quatuor *Cauſas, Finem, Efficientem, Materiam & Formam* expendenda. Initium faciemus à *Fine.* Ubi celeberrimus Kircherus, in Mundo Subterraneo, Tom. I. L. 6. Sect. I. c. 4. p. 301. uxorem Loti in Statuam Salis ideo mutatam eſſe ſcribit, ut Sale Sapientiæ inſulſi Homines condirentur. Sicuti igitur, teſte Plin, 31, 7. omnis locus, in quo reperitur Sal, ſterilis eſt, nihilque gignit: unde Abimelech *Jud. 9, 45.* everſa civitate Sichem, Sal in ea ſeminavit, indicaturus, eam perpetuo deſertam & incultam fore, & *Soph. 2, 9.* Deus Moabitis pariter & Ammonitis vaſtationem omnimodam annuncians, dicit, Populos hos fore מכרה מלח, Fodinam Salis; nec non *Jer. 17, 6.* ארץ מלחה, Terra ſalſuginis, i. e. ſalſuginoſa æquipollet τῷ מִדְבָּר, Deſerto, cui etiam ſuffigitur; itemque *Pſal. 107, 34.* ארץ פרי, Terra fructus, ſeu frugifera, dicitur verſa in ſalſuginem: ita pariter *ἀπιστούσης ψυχῆς μνημεῖον*, i. e. incredulæ (pro quo *Vulg.* male: *incredibilis*) animæ monumentum, eſt *ἑστηκυῖα στήλη ἁλὸς*, *Sap. X, 7.* Debemus enim exemplo S. Pauli *Phil. 3, 13.* *τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθάνεσθαι, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτείνεσθαι.* Hinc & Luc. 17, 32. Hiſtoriam noſtram *Allegorico* (accura-

tius forſitan, *Tropologico* ſeu *Morali*, quia, ut habent Lyrani verſus,

— docet, quid credas, Allegoria:
Moralis, quid agas)

explicari ſenſu, ſcribit Glaſſius *Phil. Sacr. L. 2. Parte 1. Tract. 2. Sect. 3. art. 1.* Quin & C. Sedulius Presbyter *Carm. L. 1.* canit:

Lot Sodomæ fugiente chaos, dum reſpicit, uxor
In Statuam mutata Salis, ſtupefacta remanſit,
Ad pœnam converſa ſuam; quia nemo retrorſum,
Noxia contempti vitans contagia mundi,
Reſpiciens, ſalvandus erit. — —

Vide, ſi placet, Auguſt. *Enarr. in Pſ. 69. & 75. de Civit. Dei 10, 8. L. 22. contra Fauſtum*, Philonem *L. de ſomniis, & L. 2. Legis Allegoriarum.* Digna quoque ſunt verba Matheſii in Sarepta, Conc. 11. p. 615. ut huc transſcribantur. Ita nimirum ille: Vielleicht haben die Alten ihre Saltz-oder Stein-Seulen mit Saltz beſtreuet/und für die Kirche geſtellet/wie Salomon ſeine 2. Seulen für den Tempel ordnet/ *1. Reg. 7, 21.* daß ſie ſich aus dem gemeinen Saltz/oder daß viel Hauß-Väter neben ihren Stuben-Thüren vom Seuben-Saltz aufhängen lieſſen/ und Abends und Morgens daran lecketen/ Lots Weib Saltz-Seule und des HErrn Chriſti Befehl daraus haben erinnern wollen. Quid multis? Sale Sapientiam indicari, alia inſuper Scripturæ loca evincunt. Tali enim nomine venuſtam urbanitatem, & urbanam venuſtatem, quæ circumſpectione Chriſtiana miſcetur, mactari videmus à S. Paulo, requirente λόγον πάντοτε ἐν χάριτι, καὶ ἅλατι ἠρτυμένον, εἰδέναι, πῶς δεῖ ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι, *Col. 4, 6.* cui alibi contraria metaphora λόγος σαπρός opponitur, *Eph. 4, 29.* Non poſſumus, quin adducamus nonnulla ex Leonardo Mario, Theologo Colonienſi. Ille, cum adduxiſſet ex Proſpero *de Prædiction. & Promiſſ. 1, 16.* verba ſequentia; *Uxor Loti Salis Statua effecta,*

ſuo exemplo fatuos condivit, in propoſito ſancto, quo tendunt proficientes, noxia curioſitate non debere reſpicere: mox de ſuo ſubjicit: *Quod utinam ſacrarum Religionum Apoſtatæ didiciſſent!* Horum Catalogo B. etiam noſtrum Lutherum à Pontificiis inſeri, nemini, ut opinamur, ignotum eſt. Sed ô beatam hanc Apoſtaſiam, qua, cum divinum illud Reformationis opus ſecutum fuiſſet, Angelus hic à DEO cum Evangelio æterno miſſus, *Apoc. 14, 6.* Eccleſiam Domini è craſſiſſimis Sodomæ Romanæ tenebris eduxit; Cæteri vero quam plurimi Uxoris Loti inſtar (ita enim invertimus potius contra adverſarios argumentum) ad priſtinum falſæ Religionis ſtatum infeliciter retroſpicientes periere, & adhuc eheu! pereunt. Novimus, ut ex Publii Syri Mimis, v. 612. loqui nobis liceat: *Optimum eſſe, Majorum veſtigia ſequi;* ſed addatur & clauſula: *Si recte præceſſerint.* Inde ipſe B. Lutherus huic objectioni in *Gen. d. l.* recte reſpondit: *Hodie valde nos urgent Papiſtæ exemplo ſuperioris ſeculi, quo omnia jacuerunt in tenebris. Veſtra Doctrina, inquiunt, nova eſt, & ignota majoribus noſtris. Si igitur vera eſt, omnes Majores noſtri damnati ſunt. Hi etiam reſpiciunt, & verbum præſens ſic negligunt. Sic enim ad nos, quale Dei judicium ſit ſuper illos, qui jam olim ex hac vita emigrarunt? Nobis hodie prædicatur verbum DEI: id ſine diſputatione debemus audire & amplecti: non debemus fieri Quariſtæ, qui Deum interrogant: Quare hoc tempore patefecerit ſanam Doctrinam, & non ſuperioribus temporibus?* Hæc plane conſonant illis, quæ apud Cyprianum leguntur L. 2. Epiſt. 3. (ſeu, ut Pamelius numerat, Epiſt. 63.) *Si Chriſtus eſt audiendus, non debemus attendere, quid alius ante nos faciendum putarit; ſed quid, qui ante omnes eſt, Chriſtus prius fecerit: Neque enim hominis conſuetudinem ſequi oportet; ſed Dei veritatem.*

§. 5. A *Fine* progredimur ad *Efficientem*, tam *Principalem*, quam *Minus Principalem. Cauſa Principalis* in *Textu* ex-

plicite non exprimitur: ita enim verba habent: ותהי נציב מלח & *facta eſt Statua Salis*: interim eam haud difficulter partim ex *Contextu*, partim ex *Natura Actionis* eruere licet. Quod ad *Contextum* attinet, Moſes, poſtquam in Commatibus XXIV. & XXV. Comma noſtrum XXVI. immediate præcedentibus, docuiſſet, Incendium Urbibus maledictis à DEO immiſſum fuiſſe, pergit, & everſioni deſcriptæ è veſtigio mutationem Uxoris Loti ſubjungit, indicaturus, hæc omnia uno ab auctore prodiiſſe. Sed & *Natura Actionis* ita comparata eſt, ut à nullo, niſi à Deo, proficiſci potuerit. Nam ut Miraculum; non autem ut Prodigium Diabolicum nobis proponitur, ſicut ſcribit Balduin. *Caſ. Conſc. 3. 2. 4.* Miraculorum vero *Prima Cauſa* Deus eſt.

§. 6. *Cauſa Minus Principalis* diſpeſcitur in *Inſtrumentalem & Impulſivam*. Deum etiam, ſine ullo inſtrumento, actiones miraculoſas edere poſſe, omnes, qui Omnipotentiam Ejus ſerio agnoſcunt, ultro profitentur. Utitur tamen aliquando *Cauſis ſecundis*: non, quod iisdem opus habeat; ſed, quia Ei per Inſtrumentum efficere placet, quod ſine Inſtrumento non minus prompte effeciſſet, ſi voluiſſet. Ita aquam ex petra elicit, interveniente virga Moſis percutientis, *Num. 20, 8.* & cibos lethiferos corrigit per farinam, ab Eliſæo injectam, *2. Reg. 4, 40. & 41.* &c. Utrum vero Deus in hac Transmutatione, de qua diſquiritur, Inſtrumentum aliquod adhibuerit, nec ne, certo definire non audemus. Fatemur tamen, non plane à ratione alienam eſſe conjecturam R. Aben Ezræ, quem & Grotius ſequitur. Ita autem ille נשרפו עצמיה בגפרית והיתה עם מלח כיכן כתוב (דברים כ״ט כ״ג) גפרית ומלח וגו׳ כמהפכת סדום: i. e. *Exuſta ſunt oſſa ejus per ſulphur, quod fuit cum Sale. Nam ita ſcriptum eſt*; (Deut. 29, 23.) *Sulphur & Sal &c. ſicut everſa fuit Sodoma.*

§. 7.

§. 7. De *Cauſa Impulſiva*, quæ Deum ad tantam pœnam Uxori Loti inferendam, permoverit, mira afferunt Judæi, & qui Judæorum veſtigiis inſiſtunt. Ajunt enim, fœminam illam ex avaritia inhumanam ſe hoſpitibus Angelis exhibuiſſe, neque Sal voluiſſe apponere. Cui ſententiæ favere videtur *Jonathan* his verbis: מטול דחטת במלחא בפירסומי עניא הא היא עבידא עמוד דמלח: i.e. *Propterea quod ipſa peccaverat in Sale, publice punita eſt: ecce facta eſt Statua Salis.* Sic & *Raſchi* ſcribit במלח חטאה ובמלח לקתה אמר לה תני מעט מלח לאורחים הללו אמרה לו אף המנהג הרע הזה אתה בא להנהיג במקום הזה: i. e. *Per Sal peccavit; & per Sal punita eſt. Dixit* (Lotus) *ei: appone aliquid Salis iſtis viatoribus.* (Illa) *dixit ei* (Loto:) *Tu hoc etiam in loco hac mala conſuetudine vis uti?* Paulo alia Scriptor Pentateuchi Arabicus, *Ibn. Sina*, qui, *teſte Hotting. in Theſ. Philol. L. 1. c. 3. ſect. 2.* in Bibliotheca Leidenſi charactere Arabum Mauritanico impreſſus conſpicitur, his verbis tradit: *Dicunt Interpretes quidam, eam in Salis Statuam potius, quam quidvis aliud mutatam, quia eo potiſſimum contra maritum ſuum peccavit. Poſtquam enim divertit apud Lotum advena, notum illud fecit civibus, ſigno utrique parti poſito. Nam, pulſato pariete, dixit: Date mihi Sal:* ut refert idem Hottingerus *Smegm. Orient. L. 1. c. 8. de uſu Ling. Orient. in Hiſt. Theol.* ubi etiam ipſa *Ibn. Sinæ* verba Arabica, quæ ob defectum typorum adduci hic non potuerunt, leguntur. Eo omnia recidunt, quod, juxta illorum ſententiam, pœna, quæ Talionis dici conſuevit, correſponderit peccato, ſicuti loquitur Lyra *in Gen. d. c.* locumque hic tritum illud invenerit:

Per quod quis peccat, per idem punitur & idem.

Verum de hac re ne γρῦ quidem in ſacris literis reperitur; quantumvis *v. 1. 2. & 3. h. c.* adventus angelorum ad Lotum ipſumque convivium deſcribatur. Multo minus

 aſſen-

aſſenſum merentur, quæ apud Autorem Catenæ Patrum, teſte Aloyſio Lippomano *in Gen. d. l.* obveniunt. *Videmus*, inquit, *male ceſſiſſe Loto electionem ſuam, qui juſſus montem conſcendere: elegit civitatulam:* IDEO UXOREM PERDIDIT &c. Nam quid Uxori hac in re cum Marito? Illa peccabat: Illa puniebatur. Nec conveniens eſt, ut ob Mariti delictum Uxor moriatur, *Ezech. 18. 19. & 20.*

§. 8. Propterea malumus intra cancellos, à Spiritu S. nobis conſtitutos, permanere, atque adeo agnoſcere, Uxorem Loti pœna tali affectam fuiſſe, quia contra expreſſum Dei mandatum retroſpexit. Deus enim Loto, & in perſona Loti, ejus etiam domeſticis, quos ille, ut Pater & caput Familiæ repræſentabat, per Augelos imperaverat; אל־תביט אחריך ואל־תעמד בכל־הככר i. e. *Ne reſpicias poſt te, nec ſtes in tota hac planicie*, v. 17. At apud Uxorem Loti illud Ovidii *Amor. 3. 4. 17.* locum obtinebat:

Nitimur in vetitum ſemper, cupimusque negata.

Nam in v. 26. legimus: ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח i. e. *Et reſpexit uxor ejus, & facta eſt Statua Salis.* Joſephus addit eandem συνεχῶς, i. e. *ſubinde* ſeu *indeſinenter* retroſpexiſſe: quod unde hauſerit, ignoramus. Sunt, qui in cauſam Divini Interdicti curioſius inquirunt, quos inter referimus Cornelium à Lapide, quatuor Rationes afferentem. Factum hoc eſſe ait (1.) ad exercendam Loti & Familiæ ejus obedientiam, (2.) ad ſceleratæ gentis deteſtationem, quam Deus à ſuis reſpici nolebat, (3.) quia intereat Loti, ut, inſtante incendio, citiſſime fugiens ſe ſalvaret, (4.) quia reſpectio pœnitentiæ ſignum eſt, quod, à DEO gratioſe liberati, edere vetabantur. Forte ex hac prohibitione Dei ortum duxit *Adagium*, quod Scriptorum Sacrorum auctoritate confirmant Vatablus & Martinus Del Rio in *Adagial. Sacr. in Gen. d. l.* ut videlicet τὸ *ne reſpicias:* aliquando idem ſignificet, ac, *ne decœpti pœniteat.* Vatablus

ſtablus allegat Luc. 9, 62. quod dictum Sedulius ita expreſſit:

—— —— non debet arator,
Dignum opus exercens, vultum in ſua terga referre:

Del Rio autem addit Pſ. 44, 19. *Cor noſtrum non retorſum ſe vertit, nec greſſus noſter receſſit à via tua*, & *Eſ. 56, 11. Unusquisque viam ſuam reſpicit.* Utrum vero Uxor Loti retroſpiciendo Pœnitentiæ, an Commiſerationis, an Curioſitatis, ſexui ſequiori familiaris, ſignum ediderit, vel numquid aliud eam ad inobedientiam ſolicitarit, non audemus determinare. *Jonathan*, cum quo hac in parte *Thargum Hieroſolymitanum* §. 3. p. 8. *Exercitationis hujus, alleg.* convenit, eam reſpexiſſe tradit למנדוע מה הוי בסוף ביתיה דאיבה דהי הוות מבנתהון דסדומאי i. e. *ut cognoſceret, quis tandem finis eſſet domus Patris ſui: nam ipſa erat ex filiabus Sodomitarum.* Hottingerus vero in *Smegm. Orient. d. l.* ex פרקי ר׳ אלעזר גרור i. e. *Capitulis R. Eliezer Magni Hircani filii, c. 25.* adducit ſequentia: *Viſcera Adith* (עריות, vel ab Hebræo עוד, *Teſtari*, quaſi divinæ Juſtitiæ perpetuum eſſet documentum; vel à Chald. עדה, *Tranſire*, dictæ) *Uxoris Loti, æſtuarunt ſuper filias ejus deſponſatas, Sodomæ, atque retroſpexit, num etiam ipſam ſequerentur, nec ne? Vidit autem poſt ſe majeſtatem Dei, atque facta eſt &c.* Aliter Georgius Elmacinus, Scriptor Arrabicus, qui alias Abnol-Amdi & Ibnol-Amda *apud Pocok. Specim. Arab.* p. 364. dicitur, & procul dubio Chriſtianus fuit, ut patet ex *Hotting. Smegm. Orient. L. 3. Part. 2. c. 2. Claſſ. 1.* Ille enim inquit, *Audivit clamorem* (ab urbibus pereuntibus profectum) *reſpexitque & facta* &c. Sed hæ conjecturæ ſunt, quibus qui voluerit, aſſentiatur.

§. 9. De Voce מאחריו adhuc aliquid dicendum eſt, quæ crucem Criticis fixit, cum inter ſe hactenus convenire non potuerint, qua ratione illa commodiſſime vertatur.

tatur. Jonathan ſubſtituit מבתר מלאכא, *de poſt Angelum*, vel, *à tergo Angeli*; Raſchi & Aben Ezra exponunt מאחרי לוט & מאחריו של לוט, *poſt Lotum*; Onkelos habet מבתרוהי (quod Biblia Complutenſia & Antverpiana reddunt: *Poſt ſe*; cum tamen Chaldaicum Suffixum והי, ex Pronomine Hebræo הוא reſultans, ſit Generis Maſculini, adeoque rectius vertatur: *poſt eum*) Jun. ac Tremellius, *Lotum mulieres, ut eas urgeret, ſecutum eſſe*, in Notis ad h. l. ſtatuentes, reddunt: *ulterius poſt eum*: Similiter & Piſcator: Als aber ſein Weib hinter ihm hin ſahe. Nonnulli utrumque una illa voce exprimi putant, & quod *poſt ſe* reſpexerit, & quod maritum ſecuta fuerit, atque ita *à tergo ejus* ſe reflexerit. Sic enim R. D. Kimchi in ספר שורשים (Libro radicum): אשתו שהיתה מאחריו הביטה אחריה: i. e. *uxor ejus, quæ fuit poſt illum*, ſeu, *quæ ſequebatur illum, reſpexit poſt ſe*. B. Lutherus ſimpliciter tranſtulit: Hinter ſich: quemadmodum etiam Thargum Hieroſolymitanum habet: מן בתרהא, & LXX: εἰς τὰ ὀπίσω; necnon vulgata: *poſt ſe*. Quibus verſionibus patrocinatur, quod in ſacris literis haud infrequens ſit talis *Enallage*, per quam *Genus* pro *Genere* ponitur, ut adeo hic מאחריה pro מאחריו legatur. Nam & è contraria *Genus Fœmininum Generis Maſculini* locum occupat, ut Gen. 13, 3. cap. 49, 21. Pſal. 42, 9. Ezech. 12, 14. ubi אהלה pro אהלו, עירה pro עירו, סותה pro סותו, שירה pro שירו, עזרה pro עזרו ponitur: id quod etiam Maſora Minor indicat, addens ad hæc Vocabula Literas ככ; quibus, ut docet, magnus ille Chriſtianorum Rabbi, Joh. Buxtorff. in *de Abbrev. Hebr. p. 112.* ſignificat, כן כתיב vel כן כתיבין, *ſic ſcriptum eſt*, vel, *ſic ſcripta ſunt*, & adhibetur, quando vocis alicujus peculiarem formam indicare volunt.

§. 10. Cum de *Efficiente* prolixius actum ſit, circa *Materiam* Statuæ, in quam Uxor Loti mutata eſt, tanto breviores

iores lineas ducemus. Non fuiſſe Statuam illam ex Sa-
; ſed tantum ita dici, juxta modum loquendi Hebrai-
um, ut ejus perpetuitas denotetur, auctor eſt Joh. Bodi-
us *de Republica* 5. 6. *Hebræi*, inquit, *firmiſſimas ſocietates*
ppellant Fœdera Salis, i. e. ſempiterna, quia nihil eorum, quæ
ncreta ſunt ex elementis, ſale incorruptius eſt, ut eodem ſen-
ſacræ literæ Statuam Salis appellant, non quæ ex ſale con-
reverit, ut quidam valde inſulſi putant, ſed quæ ſempiterna
t futura. B. Lutherus etiam in Gen. d. l. dubitative & con-
cturans ſcribit: *Poteſt fieri, ut Spiritus S. appellet Statuam*
alis, non quod revera Sal fuerit, ſed quod ſimilitudinem Salis
abuerit. Sal enim candidum eſt. Lutherum ſequitur Mat-
hias Flacius Clavis Scripturæ Parte 1. in voce *Sal. Dubi-*
m eſt, ait, *an revera merum Sal facta ſit, vel mutata in eum*
pidem, qui, ob ſimilitudinem quandam, Salis habet nomen.
nimvero *tali criſi*, ut loquitur Cl. Pfeifferus d. l. *adeo hic*
on eſt opus. Quod ſi enim materiam tam diſerte nomina-
m repudies, quam, quæſo, cum ratione ſubſtitues? Proin-
e nos Literæ inhærentes, & Spiritui S. fidem adhibentes,
xorem Loti in verum Sal mutatam fuiſſe, contendimus.
ec movet nos modus ille loquendi à Bodino allegatus.
am quod Pactum Salis improprie ſic dicatur, res ipſa pro-
it, quia Pactum, cum ſit actio relativa inter duos, non
oteſt Sal, proprie ſic appellatus, eſſe; ſecus atque ſe res
abet, cum Statuæ Salis fit mentio.

§. 11. Cæterum, ut breviſſimis nos expediamus, Pa-
tum Salis ſic dicitur ab *Adjuncto*, quia, ut annotavit Fla-
us *Clav. Scriptur. parte 2. de Situ Cananææ, Tract. 6.* Sal in
ictimarum oblatione adhibebatur; victimæ autem in ſan-
tioribus fœderibus. De quo vide omnino Lev. 2, 13.
Non quidem ignoramus, quod R. D. Kimchi ברית מלח
xponant *Fœdus Præciſum, Determinatum, Abſolutum, quod*
on ceſſabit, teſte Sante Pagnino in *Epitome Theſauri Ling.*

Sanctæ, ſub *Radice* מלח. At, ſi dicendum, quod res eſt, etſi *Fœdus*, quod dicebatur *Salis*, fuerit *perpetuum*: non tamen hoc nomine propterea gaudebat, quia erat perpetuum; ſed potius ob rationem illam, quam ex Flacio adduximus. Patet hoc inde, quia, ſi vox *Salis*, adjecta voci *Fœderis*, perpetuitatem indicaſſet, non opus habuiſſet Spiritus S., quoties mentionem facit Fœderis Salis, adjicere עולם vel לעולם: id quod tamen Num. 18, 19. & 2. Par. 13, 5. (quæ loca potiſſimum Adverſarii urgent) fieri animadvertimus. E contrario in noſtro Textu nihil additur; ſed verba, de quibus dubitatur, ſimpliciter connectuntur: quod indicio eſt, à literali ſenſu non eſſe recedendum. Illud adhuc addimus, *Salem*, in quem Uxor Loti mutabatur, fuiſſe mineralem, qui nullo imbre aboletur: alias enim jam diu Statua illa periiſſet: frangi poteſt; ſed liquefieri non poteſt. Quo reſpiciens Tertullianus, aut forte Cyprianus (nam & huic idem Poëma tribuitur) in Carmine *de Sodoma, c. 3.* tradit, quod Uxor Loti fuerit

— — *in fragilem mutata Salem.*

Ut hæc tanto veriſimiliora videantur, cogitemus, quod Plinius 5, 5. de Hammanientibus in Africa narrat; Eos domos Sale, montibus ſuis exciſo, ceu lapide, conſtruere. Idem 31, 7. refert, Carrhis, Arabiæ oppido, muros domosque maſſis Salis, aqua ferruminatis, exſtrui. Non igitur mirum, quod etiam corpus ex ejusmodi Sale divina Transmutatione conflatum, perdurare potuerit: inprimis ſi vera ſunt, quæ iterum Flacius in *Clav. Script. Part. I.* in voce *Sal*, aſſerit, nimirum Salem, ex quo conſtiterit illa Statua, fuiſſe craſſum, & per vim ignis efficacia ſua ſpoliatum.

§. 12. Reſtat ultimo loco *Forma*, & quidem *Externa*, quam Uxor Loti, Deo ſic diſponente, induebat. Elmacinus, ſupra laudatus, ſimpliciter ait, eam mutatam eſſe in

Salem.

em. R. D. Kimchi ſubſtituit תל, *Acervum.* Neque ali- Sulpitius Severus *Hiſt. Sacr.* pr. referens, mutationem ſiiſſe in *Molem.* Alii, teſte Hotting. d. l., *Ellipſin* agno- nt Particulæ כ, ut ſenſus ſit: Fœminam *ſimilem* factam e Statuæ. Quod non improbans R. Aben Ezra Vocem נצ exponit כמעם מצבה, i. e. *ſicut monumentum ſepul- rale*, quod in *Libro Sapientiæ* d. l. μνημεῖον *dicitur.* Nonnul- Prudentio calculum adjiciunt, in Hamartigen. canenti:

Stat mulier, ſicut ſteterat prius, omnia ſervans,
Caute ſigillati longum ſalis effigiata
Et decus, & cultum, frontemque, oculosque, comamque,
Et flexam in tergum faciem, paulumque relata
Menta retro, antiquæ monumenta rigentia formæ.

Iiſce nos etiam accedimus, & veriſimilius eſſe opina- nur, Statuam Salis retinuiſſe Formam Mulieris, quam epoſuiſſe, ut Hiſtoria apud poſteros tanto facilius fidem nveniret, perpetuumque divinæ Iræ, contra transgreſ- ores cœleſtium mandatorum, exemplum præberet. Conf. inſuper, quæ in Qu. 2, ex Leonardo Rauchwolff ad- ucemus. His ad finem perductis, ſequitur

Qu. I. *Ubi & quando Uxor Loti in Statuam Salis mutata fuerit?*

In duas ſententias ſcinduntur hîc Auctores. *Unam* am- plectitur Cornel. à Lapide, ad v. 22. h. c. cenſens, muta- ionem hanc accidiſſe extra portam Zoar, priusquam Lo- us cum ſuis urbem ingrederetur. *Altera* placet B. Luthe- ro in Gen. d. l. cujus hæc verba ſunt: *Apparet ex Textu, ingreſſam eam cum marito in Civitatem Zoar.* Cui nos quoque calculum adjicimus. Angeli enim prædicunt, Deum nihil facturum eſſe, antequam Lotus perveniat ad oppidum hoc, v. 22. Deinde cum Lotus illuc perveniſſet, v. 23. legi- mus urbes illas periiſſe, v. 24. & 25; Uxor autem Loti v. 26. incendio jam graſſante, dicitur demum in Statuam Salis

mutata. Præterea eo quoque movemur, quod verbis illis v. 23. לוט בא צערה i. e. *Lot veniebat Zoar*, in continuatione Hiſtoriæ, proxime reſpondeat v. 30. ויעל לוט מצוער i. e. *Et aſcendebat Lot è Zoar.* Nam in Commatibus intermediis nihil amplius de Loto habetur: unde colligimus, quemadmodum poſterior locus verum egreſſum Loti ê Zoar notat; ita etiam in priori verum ingreſſum deſcribi. Tum & Exemplum iræ divinæ, contra Transgreſſores Præcepti, majori cum fructu inter homines intra urbem edebatur, quam in ſolitudine extra eam. Si igitur Conjecturæ aliquid tribuere licet, cenſemus, in ipſo portæ ingreſſu, cum jam proxime inſtaret, ut ædibus objectis proſpectus verſus Sodomam intercluderetur, uxorem Loti, deſiderio adhuc ſemel intuendi patrios Lares accenſam, reſpexiſſe, tantæque pœnæ meritum contraxiſſe.

Qu. 2. *An fidem mereatur, quod in eadem Statua, quicquid decutias, aut alio modo atteras, intra breve tempus reparetur?* Sic tradit Prudentius l. c.:

Liquitur illa quidem ſalſis ſudoribus uda;
Sed nulla ex fluido plenæ diſpendia formæ
Sentit deliquio, quantumque armenta ſaporum
Attenuant ſaxum, tantum lambentibus humor
Sufficit, attritamque cutem per damna reformat.

Et Tertull. ſive Cyprian. l. c. ita canit:

Quin etiam, ſi quis mutilaverit advena formam,
Protinus ex ſeſe ſuggeſtu vulnera complet.

Accedit Teſtimonium, quod perhibet R. Eliezer d. l. *Facta eſt*, inquit, *Statua Salis, ac etiamnum hodie perſiſtit: lambunt eam boves, &, deſcendens vel ſtans ſuper pedes ſuos, mane efflor eſcit.* Similiter *R. Benjamin*, Tudelenſis Judæus, in מסעות i. e. *Profectionibus* vel *Itinerario* teſtatur: שהצאן לוחכות ממנה ואחרכך חוזרת וצומחת כבראשונה: i. e.

e. *Greges lingere de ea, poſteaque redire, & ad priſtinam* *uantitatem excreſcere.* Quod utrum Benjamin ex Capitulis Eliezer, prouti vult Hottingerus *d. l.*, an ex αὐτοψία hauſe-t, in medio relinquimus. Sane & recentiores idem refe-nt. Nam memoratu dignum eſt, quod Leonardus Rauch-olff/ Med. D. in Itinere ſuo, in Palæſtinam A. 1573. ſuſcepto, ſervavit: Cujus ipſa verba, ex Ejusdem Deſcriptione, quæ nerario Variorum, Francof. ad Mœnum A. 1609. in Fol. ito, inſeritur, c. 21. petita, audire placet: Die Pilgrim ſchla-n zu zeiten kleine Stücklein von der Saltz-Seulen ab / und ird die gleichwohl gantz / ohne einigen Abgang / gefunden. eßhalben ſich hierüber etliche Pilgrim / ſo dafür dem todten eer zugezogen / nicht wenig verwundert. Damit ſie aber ſſen gewiſſen und ſatten Grund hätten / haben ſie / ſonderlich ter andern einer (wie ich von einem / der kürtzlich allda gewe-/ berichtet worden) eine gantze Hand davon abgeſchlagen / d die mit ſich hingenommen. Als ſie nun wieder zurücke zogen / haben ſie mit Fleiß darnach geſehen / und befunden / ß ſie wiederum gantz / und der alten gleichförmig geweſen. s fidem derogare non audemus, præſertim quia, ad nſervandam monumenti talis perennitatem, neceſſa-m erat, ut, quod injuria temporum, hominumve aut corum, adimeretur, rurſum corpori mutilato accede-t. Neque adeo ſupra fidem eſt hæc relatio, cum & Pli-us 31, 7. de communi quorundam locorum Sale refe-t, *hoc in eo eſſe mirabile, quod tantundem noctu ſubveniat, antum die auferas.* Si igitur hoc in vulgari Sale quando-e fit, cur non fieri credamus in Statua Salis mira-loſa?

Qu. 3. *Quid de Menſtruo, quod Statua, in quam Uxor Loti tata eſt, profundere ſcribitur, ſit ſentiendum?*

Ad Quæſtionem hanc diſcutiendam anſam præbuit ertullianus l. c. ſcribens:

Dicitur & vivens, alio jam corpore, ſexus
Munificos ſolito diſpungere ſanguine menſes.

Similiter Irenæus *Adverſus Hæreſes* 4, 51. *Uxor*, inquit, *Loti per naturalia, ea quæ ſunt conſuetudinis Hominis, oſtendit.* Et congruit cum hac ſententia, ſi pro menſtruis lacrymas ſubſtituas, locus Ovidii antea allegatus de Niobe:

Flet tamen, &, validi circumdata turbine venti,
In Patriam rapta eſt, ubi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymis etiam nunc marmora manant.

Enimvero nos hæc cum Leonardo Mario & Riveto fabuloſa eſſe cenſemus: tum, quia recentiorum Scriptorum, quos nobis evolvere licuit, nullus (qui quidem oculis hæc luſtrarit) ſimilia refert: tum, quia fluxus ille menſtrui ad ſignificandam Dei iram nihil facit; ad quem finem omnia in hac Hiſtoria diriguntur; tum, quia fortaſſe Veteres decepti fuerunt, ut rubri humoris prope Statuam, aut ſubter eam, ex Terra aduſta protuberantis veſtigia, pro reliquiis menſtrui haberent. Certe, ut impium eſt, extenuare miracula: ita puerile nimis, miracula credere, ubi nulla ſunt.

Q. 4. *Qualis mutatio Uxoris Loti in Statuam Salis fuerit; utrum ad ſolum Corpus, an etiam ad Animam ſpectaverit?*

Animam quoque Uxoris Loti in Statuam eſſe verſam, evincere videtur Locus Sap. 10, 7; in quo vocatur *Anima incredula.* Enimveró quis adeo ignarus eſt, qui non videat, hic per συνεκδοχὴν *Partem* pro *Toto*, *Animam* pro Muliere, Anima & Corpore conſtante, poni. Accedit, quod Anima ſit incorporea, atque ideo in corpus, quale fuit Statua, mutari nequeat. Mutatio igitur hæc ita ſeſe habebat, ut ſolum Corpus, Anima prius ſeparata, in ſaxum tranſierit. *Inde* igitur *minime*, ut Salomon. Geſneri in Gen. d. l. Verba noſtra faciamus, *Flaciani naturæ eſſentiæq; Hominis in ipſum peccatum Transſubſtantiationem, & Pontificii ineptum*

Trans-

anſelementationis, in qua rem terrenam in cæleſtem muta-
fingunt, ſomnium probare poſſunt.

Qu. 5. *An divinæ Juſtitiæ conſentaneum fuerit, Fœminam propterea, quod retroſpexerat, tam graviter punire?*

cquieſcimus in his celeberrimo quondam Roſeti Theo-
go, Joh. Quiſtorpio, qui in *Annot. Bibl.* ad h. l. recte cen-
t, Uxorem Loti non ideo tam acerbe fuiſſe exceptam,
ſi ipſum retroſpicere peccatum ſit; ſed quia, id ne faceret,
us juſſerat. Hinc Theologorum Regula: Præcepta Dei non
at æſtimanda ex ipſarum rerum, quæ præcipiuntur, condi-
ne; ſed ex præcipientis dignitate. Unde & tam ſevere vin-
cavit Deus eſum pomi primorum parentum. Hactenus Ille.
ntificii autem apud Corn. à Lapide ulterius progrediun-
r, diſputantes, utrum peccatum Uxoris Loti mortale, an
niale fuerit. Quod mortale fuerit, Dionyſius Carthuſi-
ſis inde probat, quia fœmina propter id delictum periit;
od propter veniale peccatum fieri non potuerit. Ve-
m hæc ſententia ruinoſæ innititur Hypotheſi de Exiſten-
peccatorum ex ſe & ſua natura Venialium: quam No-
ates dudum everterunt, ex Deut. 27, 26. collato cum Gal.
10. it. ex Rom. 6, 23.

Qu. 6. *Quid de ſalute Uxoris Loti ſperandum ſit, aut metuendum?*

m non fuiſſe ſalvatam, Auctor Libri Sapientiæ d. l. indica-
videtur, cum *Animæ incredulæ* titulum ei tribuerit. Hiero-
mus quoque *Epiſt. 46. ad Ruſticum* ait: *Optaverat quondam*
Lotus cum filiabus ſalvare Conjugem ſuam, & de incendio
domæ & Gomorræ pene ſemiuſtus erumpens, educere eam,
æ priſtinis vitiis tenebatur adſtricta: ſed ea, deſperatione
pida reſpiciensque poſt tergum, æterno infidelitatis titulo
ndemnatur. Nobis quidem ſatius videtur, de ejusmodi
ontroverſiis plane tacere. Cecidit Uxor Loti ſuo Domino,
i etiam olim reſurget, *Rom. 14, 4.* Quia tamen ab aliis hæc
itantur, à quorum veſtigiis abhorremus, quid animo gera-
mus,

mus, aperiendum eſt. Nimirum bene de Fœmina iſta, quod ad æternam ſalutem attinet, ſperamus, Transmutationem exiſtimantes pertinere *ad interitum Carnis, ut Spiritus ſalvetur*, 1. Cor. 5. 5. Movemur autem ex eo, quod *haud dubie* (quæ verba ſunt B. Lutheri in Gen. d. l.) *fuerit fidelis & ſancta mulier; alioquin neque maritum ſecuta eſſet in tanta calamitate, nec ab Angelis arrepta & educta*, v. 16. De Miſericordia igitur DEI aliter præſumendum non eſt, cujus divitias Spiritus S. deprædicat *Num. 14, 18. 2. Sam. 24, 14. Pſal. 103, 8. ſeq.* Accedit, quod in ipſo pœnæ immiſſæ momento Fœmina illa Pœnitentiam agere potuerit: quam rationem urget Dn. D. Pfeifferus l. d. Inter Pontificios autem Corn. à Lapide d. l. Purgatorium, in quod Uxorem Loti perveniſſe tradit, obtrudere nobis conatur. Sed quia ignis iſte validiſſimorum Argumentorum torrente jam à Noſtris exſtinctus eſt, nolumus ineptæ opinioni immorari. Quin potius toti Exercitationi Colophonem addentes, Deo Opt. Max. gratias agimus, &, ſi paucula hæc ac levidenſia benevole ab Optimorum Studiorum Patronis & Promotoribus ſuſcepta eſſe intellexerimus, conatibus noſtris perexiguis plurimum gratulabimur.